

Dikey Şehirleşmenin Coğrafi Analizi Adana Çukurova

Tölay ÖCAL

Doç. Dr. Tülay ÖCAL

DİKEY ŞEHİRLEŞMENİN COĞRAFI ANALİZİ ADANA ÇUKUROVA

ISBN 978-625-7228-44-2

DOI 10.14527/9786257228442

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayınladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2020, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd.Şti.
İvedik Osb Oto 3. Bölge 2284 Sokak No:101
Yenimahalle/Cebeci
Tel: (0312) 395 85 71-72

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 33748

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Doç. Dr. Tülay ÖCAL

İlk, ortaokul, liseyi Adana'da tamamladıktan sonra 1992 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Anabilim Dalında yüksek lisans ve doktorasını Şehir Coğrafyasında tez çalışmaları yaparak tamamladı. Milli Eğitimde iki yıl (Muş Atatürk İlkokulunda ilkokul öğretmenliği, Adana İncirlik İlköğretim Okulunda coğrafya öğretmenliği) öğretmenlik yaptıktan sonra 1995 yılında Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliğinde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. 2003 yılında doktoraı bitirerek aynı üniversitede Dr. Öğretim Görevlisi olarak derslere girdi. 2006 yılında Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı Öğretmenliğinde Yrd. Doç. Dr. olarak atandı. Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı Öğretmenliğinde 2014-2016 yılları arası Anabilim Dalı Başkanlığı yaptı. 2015 yılında Doç. ünvanını aldıktan sonra 2017 yılında Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde göreve başladı. Coğrafya Bölümüne bölüm başkanı ve anabilim dalı başkanı olarak atandı. 2017 yılından beri Coğrafya bölümde derslere girmekte ve bölüm başkanlığını sürdürmektedir.

ORCID No: 0000-0003-4176-1554

*Bu çalışmamı
beni bin bir zorlukla
bugünlere getiren anneme
armađan ediyorum.*

ÖN SÖZ

İnsanoğlu tarımda sulama ile yerleşik hayata geçmiş ve ilk yerleşme birimlerini oluşturmuştur. Bu yerleşmelerin zaman içinde nüfusları artarak tarım dışı yönetim, ticaret gibi şehirselle fonksiyonları ortaya çıkmıştır. Bunlarda şehir devletlerinin temellerini oluşturmuş ve şehirlerden devletlere, devletlerden de imparatorluklara giden yolu açmıştır. Uzun yıllar egemenlik süren birçok imparatorluğun kurulma, büyüme ve çöküş dönemlerinde şehirler nüfus artışına bağlı olarak daha da büyümüş ve fonksiyonel çeşitlilik kazanmıştır. Şehirlerdeki bu fonksiyonel çeşitlilikle birlikte nüfus, mesleki açıdan daha da uzmanlaşarak tarım dışında farklı alanlara yönelmiştir. Bu da şehirlerde daha fazla nüfusun toplanmasını sağlamış ve yatay büyümenin yolunu açmıştır. Şehirler uzun yıllar yatay olarak büyürken, sanayi devrimi sonrası hızla artan nüfuslarıyla çok fazla genişlemiştir.

Sanayi devrimi sonrası şehirler, verimli topraklar, önemli yol kavşakları ve merkezi konumda bulunan mekânlarda büyümelerini hızlı bir şekilde sürdürmüşlerdir. Sanayinin gelişmesi sonucu, yatay büyümeyle birlikte dikey büyümeyle de bağlı olarak metropoller ortaya çıkmıştır. Metropoller, ilk yıllarda yatay gelişerek verimli topraklar üzerine yayılmış ve verimli tarım topraklarını ortadan kaldırmıştır. Bunu önlemek amacıyla, teknolojinin de gelişmesine bağlı olarak şehirlerde dikey büyüme başlamıştır. Dünyada ve gelişmiş ülkelerin metropolitenlerinde erken başlayan dikey şehirleşme, gelişmekte olan ülkelerde 1950 yılından sonra başlamıştır. Dikey şehirleşme, ilk olarak Amerika gibi gelişmiş ülkelerde başlamış, fakat daha sonraki süreçte nüfus yoğunluğu fazla ve gelişmekte olan ülkelere kaymıştır. Nüfusu çok yoğun olan ülkeler verimli tarım topraklarını kaybetmemek için dikey büyümeye bağlı yapıların katsayılarını artırmışlardır. Yirminci yüzyılda teknolojik gelişmelere bağlı olarak inşaat sektörü de gelişmiştir. Bu gelişmeler hız kazanmaya devam ederken inşaat sektörü daha da gelişerek yapıların kat sayıları artırılmıştır.

Metropollerin dikey büyümesinde rezidanslar ve gökdelenler etkili olmuştur. Bunların oluşumunda sanayiye bağlı işyerlerinin büro ve ofis ihtiyacı, şehirlerde belirli lokasyonlarda dikey büyümenin kat sayısını artırmıştır. Günümüzdeki teknolojik gelişmeler, çelik ve camdan oluşan gökdelenlerin katsayılarını artırarak dikey büyümeyi daha da hızlandırmıştır. Metropollerdeki dikey büyümede amaç, verimli tarım topraklarını koruyarak, yoğun nüfusun aktiviteleri için daha fazla sosyal ve yeşil alan yaratmaktır. Gelişmiş ülkeler metropollerde bu alanları yaratırken, gelişmekte olan ülkeler bu konuda başarılı olamamış, çok sık rezidanslar yaparak şehirleri yaşanmaz hâle getirmişlerdir. Metropollerdeki gelir grubu yüksek insanlar buralardan uzaklaşırken, aynı zamanda ekonomik açıdan sınıf farkını

yaratmışlardır. Üstelik metropollerde açık ve yeşil alan, iklim ve trafik sorunu ile sosyal sorunların artmasına da neden olmuşlardır.

Bu çalışmada anılan sorunlar göz önünde bulundurularak gelişmekte olan ülkelerin ve Türkiye'nin metropolleri-Adana Çukurova merkez ilçesi örneğinde-, şehir coğrafyası açısından ele alınmış ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur. Bu kapsamda resmî kurumlardan ve literatür taraması yoluyla çeşitli kaynaklardan elde edilen veriler, arazi çalışmaları, haritalar, grafikler ve fotoğraflarla desteklenmiştir. Tespit edilen sorunlar irdelenmiş, bunlara ilişkin uzman görüşleri ve arazideki mülakatlardan elde edilen sonuçlarla çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Türkiye'nin önemli metropollerinden Adana'ya bağlı Çukurova merkez ilçesindeki dikey büyümenin ele alındığı bu çalışma giriş ve sonuçla birlikte beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümü şehirlerin kuruluşundan günümüzdeki metropollere kadar gelişim sürecini ve çalışma sahamızın lokasyonunu oluşturmaktadır. Birinci bölümde, çalışma alanıyla ilgili kavramsal çerçeve sunulmuştur. İkinci bölümde, dünyada nüfus artışına bağlı mega kentlerde dikey şehirleşme ve gökdelenlerin gelişimi konuları ele alınmıştır. Bu bağlamda dünyada nüfus artışına bağlı mega kentlerde dikey şehirleşme ile gökdelenler, yıllara göre nüfus ve metropolleşme, Dünya mega kentlerinde dikey büyüme ve gökdelenler, Türkiye toprakları ve şehirselleştirme, Türkiye'de nüfus artışına bağlı şehirleşme, Türkiye'de şehirleşmeye bağlı dikey büyüme ve gökdelenler konularına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, Adana'da yıllara göre şehirselleştirme, Adana'nın Cumhuriyet sonrası şehirselleştirme ve planlaması, Çukurova topraklarında şehirselleştirme ve Adana şehrinde dikey büyümenin gelişimi konularına değinilmiştir. Dördüncü bölümde, Adana Çukurova merkez ilçesi coğrafi konumu içinde fiziki coğrafya özellikleri, beşeri coğrafya özellikleri ve Çukurova şehir yerleşmesi, Çukurova planlı merkez ilçesi, Çukurova'nın gelişim yönü ile imar planı, Çukurova'da plansız kırsal yerleşmeler, Çukurova'nın fonksiyon özellikleri verilerek Çukurova'daki dikey büyümeyi hazırlayan sebepler işlenmiştir. Beşinci bölümde ise, dikey büyüme sonucu oluşan sorunlar bağlamında Çukurova'nın mevcut durumu değerlendirilmiştir. Bu sorunlar, Çukurova'da şehirselleştirme dikey büyüme ile iklim (sıcaklık ve nem), iklime bağlı çevre kirliliği, toprak kirliliği, yeşil alan ilişkisi ve Çukurova'da dikey büyüme ile soylulaştırma (siteler ve gökdelenler), Çukurova'da dikey büyüme ve daire (kat) fiyat değerleri olarak sıralanmıştır. Sonuç bölümünde ise, bu sorunların günümüzde geldiği noktaya vurgu yapılarak, daha iyi bir şehir yaratmak için yapılması gerekenler hakkında öneriler sunulmuştur. Bu kapsamda hazırladığım "Dikey Şehirleşmenin Coğrafi Analizi: Adana Çukurova" adlı bu ki-

tabın ülkemiz metropollerindeki dikey büyümenin yol açtığı sorunların çözümüne ilişkin çalışmalara katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Saha ile ilgili haritalar başta olmak üzere pek çok veriye erişme konusunda her türlü kolaylığı sağlayan ve ellerinden gelen yardımı esirgemeyen Adana Emlakçılar Birliğine, Adana Büyükşehir Belediyesi ile İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığına, Çukurova İlçe Belediyesi Emlak Büro Müdürlüğü ile İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığına, Çukurova İlçe Kaymakamlığına ve Adana Valiliğine çok teşekkür ederim.

Adana Emlakçılar Birliğine, arazi çalışmam esnasında Çukurova ilçesindeki emlakçıların mülakat ve görüşmelerde verdikleri sayısal veriler ile diğer bilgiler için minnettarım. Çalışma da kullanılmak üzere yapmak isteyip de Covid 19 salgını nedeniyle yapamadığım anket çalışması konusunda üzgünüm. Bundan dolayı emlakçılarla görüşerek bu açığı kapatabildim.

Ayrıca çalışmanın yazım aşamasında destek veren yüksek lisans öğrencim Saniye TEKGÜLE, Melek GÜLEŞE, lisans öğrencilerimden Meryem ŞAN'a, harita ve tabloların oluşturulmasında yardımcı olan Araş. Gör. Dr. Yücel DİNÇ'e ve Araş. Gör. Ç. Furkan USUN'a da çok teşekkür ederim.

Bu çalışmanın Türkiye'de yapılan coğrafya alanındaki çalışmalara fayda sağlaması dileğiyle...

Doç. Dr. Tülay ÖCAL

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
Giriş.....	1

1. BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ŞEHİR VE ŞEHİRSEL ALAN.....	12
1.1.1. Şehir Bölgeleri	18
1.1.2. Şehir-Şehrin Fonksiyonları.....	20
1.1.3. Şehir Planı ve Plan Çeşitleri	21
1.1.4. Şehirlerde Yatay ve Dikey Büyüme.....	23
1.2. KÜRESELLEŞME.....	24
1.2.1. Küresel Şehirler	26
1.2.2. Metropol.....	28
1.2.3. Gökdelen.....	30

2. BÖLÜM DÜNYADA NÜFUS ARTIŞINA BAĞLI DİKEY ŞEHİRLEŞME

2.1. DÜNYADA YILLAR İTİBARIYLA NÜFUS VE METROPOLLEŞME	35
2.1.1. Dünya Metropollerinde 2015 Sonrası Nüfus ve Şehirsel Gelişim	41
2.2. DÜNYADA DİKEY BÜYÜME VE GÖKDELENLER	51
2.3. TÜRKİYE TOPRAKLARI VE ŞEHİRSEL PLANLAMA	81
2.4. TÜRKİYE'DE NÜFUS ARTIŞINA BAĞLI ŞEHİRLEŞME	90
2.5. TÜRKİYE'DE DİKEY BÜYÜME VE GÖKDELENLER	104

3. BÖLÜM ADANA'DA YILLAR İTİBARIYLA ŞEHİRSEL GELİŞİM

3.1. ADANA'DA CUMHURİYET ÖNCESİ ŞEHİRSEL GELİŞİM.....	117
3.2. ADANA'NIN CUMHURİYET SONRASI ŞEHİRSEL GELİŞİMİ VE PLANLAMASI.....	121
3.2.1. Adana Şehrinde 1950 Öncesi Dönem	123
3.2.2. Adana Şehrinde 1950 Sonrası Dönem	127
3.2.3. Adana Şehrinde 1980 Sonrası Dönem	132
3.2.4. Adana Şehrinde 2000 Sonrası Dönem	136

3.3. ADANA'NIN 1980 SONRASI NÜFUS GELİŞİMİ	143
3.4. ADANA ÇUKUROVA'DA ŞEHİRSEL GELİŞİMİ	149
3.5. ADANA ŞEHRİNDE DİKEY BÜYÜMENİN GELİŞİMİ	152

4. BÖLÜM

ADANA ÇUKUROVA MERKEZ İLÇESİ

4.1. ÇUKUROVA'NIN COĞRAFİ KONUMU	165
4.2. ÇUKUROVA'NIN BAŞLICA COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ	167
4.2.1. Fiziki Coğrafya Özellikleri	167
4.2.2. Beşeri Coğrafya Özellikleri	171
4.3. ÇUKUROVA ŞEHİR YERLEŞMESİNİN GELİŞİMİ	186
4.3.1. Çukurova Merkez İlçesinin Şehirselleşimi	189
4.3.1.1. Beyazevler Mahallesi	198
4.3.1.2. Güzelyalı Mahallesi	201
4.3.1.3. Karanlı Mahallesi	203
4.3.1.4. Mahfesiğmaz Mahallesi	204
4.3.1.5. Toros Mahallesi	207
4.3.1.6. Yurt Mahallesi	210
4.3.1.7. Huzurevleri Mahallesi	213
4.3.1.8. Kurttepe Mahallesi	216
4.3.1.9. Belediye Evleri Mahallesi	220
4.3.1.10. Yüzcüncü Yıl Mahallesi	225
4.3.2. Çukurova'nın Gelişim Yönü ve İmar Planı	229
4.3.2.1. Esentepe Mahallesi	230
4.3.2.2. Şambayat Mahallesi	232
4.3.2.3. Kabasak Mahallesi	234
4.3.2.4. Salbaş Esentepe Mahallesi	236
4.3.3. Çukurova'da Plansız Kırsal Yerleşmeler	238
4.3.3.1. Dörtler Mahallesi	238
4.3.3.2. Memişli Mahallesi	240
4.3.3.3. Örcün Mahallesi	242
4.3.3.4. Kaşoba Mahallesi	243
4.3.3.5. Pirili Mahallesi	245
4.3.3.6. Yeni Mahalle	246
4.3.3.7. Karahan Mahallesi	248
4.3.3.8. Söğütlü Mahallesi	249

4.3.3.9. Gökkuşu Mahallesi	251
4.3.3.10 Kocatepe Mahallesi	252
4.3.3.11. Fadıl Mahallesi.....	254
4.3.3.12. Küçükçınar Mahallesi	256
4.3.3.13. Bozcalar Mahallesi	257
4.3.4. Çukurova'nın Fonksiyon Özellikleri.....	259
4.3.4.1. Çukurova'daki Eğitim Kurumları.....	259
4.3.4.2. Çukurova'daki Nüfusa Hizmet Veren Sağlık Kurumları.....	262
4.3.4.3. Çukurova Nüfusuna Hizmet Amaçlı Yapılmış Sosyal Tesisler	265
4.3.4.4. Çukurovada Ticari Faaliyetler.....	268

5. BÖLÜM

ÇUKUROVA'DA ŞEHİRSEL GELİŞİMDE

DİKEY BÜYÜME

5.1. ÇUKUROVA'DA DİKEY BÜYÜME VE İKLİM (SICAKLIK VE NEM) İLİŞKİSİ	292
5.2. ÇUKUROVA'DA DİKEY BÜYÜME VE İKLİME BAĞLI ÇEVRE KİRLİLİĞİ	300
5.3. ÇUKUROVA'DA ŞEHİRLEŞMEDE DİKEY BÜYÜME VE YEŞİL ALAN İLİŞKİSİ	302
5.4. ÇUKUROVA'DA ŞEHİRLEŞMEDE TOPRAK SORUNU	316
5.5. ÇUKUROVA'DA DİKEY BÜYÜME VE SOYLULAŞTIRMA (SİTELER VE GÖKDELENLER)	320
5.6. ÇUKUROVA'DA DİKEY BÜYÜME VE DAİRE (KAT) FİYATI DEĞERLERİ	325
SONUÇ VE ÖNERİLER	329
Kaynakça.....	341

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Adana Merkez İlçelerin 2008 ile 2019 Yılları Arası Nüfus Artış	146
Tablo 2. Adana'nın 2008-2019 Yılları Arası Göç Verileri	148
Tablo 3. Çukurova Merkez İlçesinin Oluşturulan İlk Mahalleleri.	162
Tablo 4. Yüreğir'in Göç Aldığı Yerleşmeler ve Göç Oranı	175
Tablo 5. Türkiye Geneli İllerin Aldığı Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı (2018-2019)	176
Tablo 6. Nüfusa Kayıtlı olduğu İllere Göre Adana'da İkamet Eden Nüfusun Dağılımı 2019.....	176
Tablo 7. Çukurova İlçesinde Oturan Diğer İllere Kayıtlı 2019 Yılı Nüfus Dağılımı	177
Tablo 8. Çukurova İlçesine Bağlı Yerleşim Birimleri ve Yüzölçümleri (Hektar olarak).	178
Tablo 9. Çukurova'da 2008-2019 Yılları Arası Şehirli Nüfusun Gelişimi	179
Tablo 10. Çukurova'nın Nüfusunun 2008-2019 Yılları Arası Cinsiyet Yapısı.....	180
Tablo 11. Çukurova'nın 2019 Yılı Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılımı.....	181
Tablo 12. Çukurova 2013 Yılı Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Nüfus (6+ yaş).....	183
Tablo 13. Çukurova'nın 2019 Yılı Eğitim Düzeyinin Yüzdeler Oranı.....	184
Tablo 14. Çukurova 2019 Yılı Eğitim Düzeyi.....	184
Tablo 15. Çukurova'da Nüfusun 2019 Yılı Medeni Durumu	185
Tablo 16. Belediye Evleri Günümüzdeki Bina ve Konut Sayısı.....	195
Tablo 17. Toplu Konut Alanlarının Karşılaştırmalı Tablosu.....	197
Tablo 18. Beyazevler Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi.....	200
Tablo 19. Güzelyalı Mahallesi'nin 2007-2019 Yılları Arası Nüfusu	202
Tablo 20. Karşlı Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfusu	204
Tablo 21. Mahfesiğmaz Mahallesi'nin 2007-2019 Yılları Arası Nüfusu.....	205
Tablo 22. Toros Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Dağılımı	208
Tablo 23. Yurt Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	211
Tablo 24. Huzurevleri Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi.....	215
Tablo 25. Kurttepe Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	217
Tablo 26. Belediye Evleri 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi.....	222
Tablo 27. Yüzüncü Yıl Mahallesi 2007-219 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	226
Tablo 28. Esentepe Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	231
Tablo 29. Şambayat Mahallesi 2007-2019 Yılı Nüfus Gelişimi	233
Tablo 30. Kabasakal Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	236
Tablo 31. Salbaş Esentepe 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	237
Tablo 32. Mahallelerin Çukurova İlçe Merkezine Uzaklıkları.....	238

Tablo 33. Dörtler Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi.....	239
Tablo 34. Memişli Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	241
Tablo 35. Örcün Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	243
Tablo 36. Kaşoba Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi.....	244
Tablo 37. Pirili Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	246
Tablo 38. Yeni Mahalle 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	247
Tablo 39. Karahan Mahallesinin 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	249
Tablo 40. Söğütlü Mahallesinin 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	250
Tablo 41. Gökkuşu Mahallesinin 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	252
Tablo 42. Kocatepe Mahallesinin 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi.....	253
Tablo 43. Fadıl Mahallesinin 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	255
Tablo 44. Küçükçınar Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi	257
Tablo 45. Bozcalar Mahallesinin 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişimi.....	258
Tablo 46. Çukurova'daki Milli Eğitime Bağlı Anaokulları	259
Tablo 47. Çukurova'daki Milli Eğitime Bağlı	260
Tablo 48. Çukurova'daki Milli Eğitime Bağlı Ortaokullar	260
Tablo 49. Çukurova'daki Milli Eğitime Bağlı Liseler	261
Tablo 50. Çukurova'da Milli Eğitim Müdürlüğü Eğitim-Öğretim Verileri	262
Tablo 51. Çukurova'daki Sağlık Ocakları.....	262
Tablo 52. Kamu Sağlık Kurum ve Kuruluşları.....	263
Tablo 53. Çukurova'daki Özel Sağlık Kurum ve Kuruluşları:.....	264
Tablo 54. Çukurova'daki Özel Sağlık Kuruluşları	264
Tablo 55. Çukurova Özel Hastane Yatak Sayısı	265
Tablo 56. Kentsel Açık-Yeşil Alanların Sınıflandırılması	305
Tablo 57. Türkiye'de Yeni Kurulan Bazı Kentlerdeki Açık Yeşil Alan Değerleri.....	306
Tablo 58. Gelişmiş Ülkelerde ve Türkiye'nin Bazı Şehirlerinde Açık Yeşil Alan Değerleri	308
Tablo 59. Adana Kuzebatı da Aktif Yeşil Alanların Mahallelere Göre Dağılımı.....	311

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Adana İli Lokasyon Haritası.....	7
Şekil 2. Çukurova Merkez İlçesinin Lokasyonu	10
Şekil 3. XVI. Yüzyılda Adana'nın Merkez Mahalleleri	119
Şekil 4. XV-XVIII. Yüzyıllarda Adana Şehrinde Gelişme Sürecinde Mahalleler	120
Şekil 5. Jansen'ın 1936 Yılında Hazırladığı Adana İmar Planı	125
Şekil 6. Jansen'ın 1937 Yılında Hazırladığı Adana İmar Planı	126

Şekil 7. Jansen'in 1940 Yılında Hazırladığı Adana İmar Planı	127
Şekil 8. 1967 Yılında Onanan 1/5000 Ölçekli Nazım İmar Planı	130
Şekil 9. 1985 Yılı Adana İlave Nazım İmar Planı Öngörülere (Şematik Plan)	133
Şekil 10. 1995-1996 yılı Adana İlave Revizyon Nazım İmar Planı	135
Şekil 11. 1/100.000 Ölçekli Adana İl Çevre Düzeni Planı	138
Şekil 12. 2007 Yılı 1/25000 Ölçekli Nazım İmar Planı	138
Şekil 13. Adana'da 2008-2019 Yılları Arasında Nüfus Gelişimi.....	147
Şekil 14. Adana Şehrinde 2008-2019 Yılları Arasında Yıllık Nüfus Artış Hızı	147
Şekil 15. Adana'nın 2008-2019 Yılları Arasında Yıllık Göç Artış Hızı	148
Şekil 16. Adana Şehrinin Büyük Toprak Grupları	150
Şekil 17. Adana Arazisinin Kullanım Kabiliyet Sınıflaması	151
Şekil 18. Adana İlinin Arazi Kullanım Haritası	152
Şekil 19. Çukurova İlçesi Mahalle Sınırları	165
Şekil 20. Çukurova Mahalleleri ve Dikey Bina Yoğunlukları	166
Şekil 21. Çukurova İlçesinin Bulunduğu Sahanın Toprak Çeşitleri	169
Şekil 22. Çukurova İlçesinin Bulunduğu Sahanın Toprak Sınıflaması.....	170
Şekil 23. Türkiye'nin 1935-2019 Yılları Arası Yıllık Nüfus Artış Hızı	174
Şekil 24. Çukurova İlçesinde Oturan Diğer İllere Kayıtlı 2019 Yılı Nüfus Dağılımı.....	177
Şekil 25. 2008-2019 Yılları Arası Çukurova'da Şehirselle Nüfus Gelişimi Grafiği	179
Şekil 26. Çukurova'nın Nüfusunun 2008-2019 Yılları Arası Cinsiyet Yapısı Grafiği.....	180
Şekil 27. Çukurova'nın 2019 Yılı Nüfusun Yaş Gruplarına Dağılım Grafiği.....	181
Şekil 28. Çukurova'nın 2019 Yılı Eğitim Düzeyi Grafiği	185
Şekil 29. Çukurova'da Nüfusun 2019 Yılı Medeni Durum Grafiği.....	185
Şekil 30. Çukurova İlçesi Arazi Dağılım Grafiği	190
Şekil 31. Çalışma Sahamızı Oluşturan Mahallelerin Lokasyonu	190
Şekil 32. Beyazevler Mahallesi Lokasyonu	199
Şekil 33. Beyazevler Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	200
Şekil 34. Güzelyalı Mahallesi Lokasyonu	201
Şekil 35. Güzelyalı Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	202
Şekil 36. Karslı Mahallesi Lokasyonu.....	203
Şekil 37. Karslı Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği.....	204
Şekil 38. Mahfesiğmaz Mahallesi Lokasyon Haritası	205
Şekil 39. Mahfesiğmaz Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği ..	206
Şekil 40. Toros Mahallesi Lokasyonu.....	207
Şekil 41. Toros Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği.....	208

Şekil 42. Yurt Mahallesi Lokasyonu	210
Şekil 43. Yurt Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	211
Şekil 44. Huzurevleri Mahallesi Lokasyonu	213
Şekil 45. Huzurevleri Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	215
Şekil 46. Kurttepe Mahallesi Lokasyonu	216
Şekil 47. Kurttepe Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	217
Şekil 48. Belediye Evleri Lokasyon Haritası	221
Şekil 49. Belediye Evleri Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	222
Şekil 50. Yüzüncü Yıl Mahallesi Lokasyonu	226
Şekil 51. Yüzüncü Yıl Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	227
Şekil 52. Şambayat, Kabasakal, Esentepe'de imara Açılan kısım	230
Şekil 53. Esentepe Mahallesi Lokasyonu	231
Şekil 54. Esentepe Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	232
Şekil 55. Şambayat Mahallesi Lokasyonu	232
Şekil 56. Şambayat Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	234
Şekil 57. Kabasakal Mahallesi Lokasyonu	234
Şekil 58. Kabasakal Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	236
Şekil 59. Şalbaş Esentepe Salbaş Mahallesi Lokasyonu	237
Şekil 60. Salbaş Esentepe Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	238
Şekil 61. Dörtler Mahallesi Lokasyonu	239
Şekil 62. Dörtler Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	240
Şekil 63. Memişli Mahallesi Lokasyonu	240
Şekil 64. Memişli Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	241
Şekil 65. Örcün Mahallesi Lokasyonu	242
Şekil 66. Örcün Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	243
Şekil 67. Kaşobası Mahallesi Lokasyonu	244
Şekil 68. Kaşoba Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	245
Şekil 69. Pirili Mahallesi Lokasyonu	245
Şekil 70. Pirili Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	246
Şekil 71. Yeni Mahalle Lokasyonu	247
Şekil 72. Yeni Mahallesi 2007-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	248
Şekil 73. Karahan Mahallesi Lokasyonu	248
Şekil 74. Karahan Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	249
Şekil 75. Söğütlü Mahallesi Lokasyonu	250
Şekil 76. Söğütlü Mahallesi 2013-2019 Yılları Arası Nüfus Gelişim Grafiği	251